

Wethouder Paulus Jansen

HET KAN ZOVEEL SLIMMER, BEWIJST UTRECHT

Sporthal in zelfbeheer basketballers

De behoefte aan binnensportaccommodaties is groot, maar vaak beperkt die behoefte zich tot de populaire uren van de dag. Die krijg je zonder moeite vol. Zo vol dat de roep om meer ruimte geen nieuws is. Bijbouwen dan maar? Terwijl je weet dat daarin eigenlijk de oplossing niet zit?

Tekst: **Sandra van Maanen**

De gemeente Utrecht doet het anders. Daar wordt ingezet op betere spreiding. En daarbij wordt de regie uit handen gegeven. De sportverenigingen zelf krijgen accommodaties in beheer. Bij wijze van proef. Ze krijgen de lusten, maar ook de lasten. Tot op zekere hoogte althans. Als onderdeel van Right to Challenge, waarbij bewoners (in dit geval dus sportverenigingen) op eigen initiatief taken uitvoeren, wil Utrecht taken goedkoper, slimmer en met een hogere maatschappelijke verantwoordelijkheid overdragen. Sporthal Lunetten kwam op die manier begin september in handen van de basketbalverenigingen Cangeroes en Amazone. Zij maken er voortaan de dienst uit.

Wethouder Paulus Jansen kent de sporthal

**“Het is geen
bezuiniging, maar met
hetzelfde belastinggeld
bereiken we wel meer
effect”**

goed: hij sportte er zelf twee avonden per week. Geen basketbal trouwens, maar badminton. Hij speelt inmiddels in een andere sportaccommodatie, iets verderop, in dezelfde wijk. Dat kwamen zijn vereniging en de nieuwe ‘eigenaren’ overeen. “Het is geven en nemen. Als de kou uit de lucht is en duidelijk wordt dat er voor iedereen aandacht is, en een ander tijdstip of een andere plek om te sporten, dan ontstaat er begrip en medewerking.”

Meer effect met hetzelfde budget

Het systeem van gemeentelijke sportaccommodaties, waarin de prikkel voor verenigingen om de beschikbare capaciteit slim te benutten volledig ontbreekt, wordt onhoudbaar. Voor Jansen is het in zelfbe-

heer geven van die sportaccommodaties daarom een logisch gevolg. “In feite komt het erop neer dat de huur van sporthallen voor 87 procent door de belastingbetaler

**“De creativiteit om
slimmer met geld om te
gaan wordt op alle
fronten gestimuleerd”**

wordt opgebracht en voor slechts 13 procent door de sportclubs. Terwijl zij de ruimte wel claimen als ‘onze accommodatie’. Het eigenaarschap wordt overgedragen.” Scheelt dat financieel voor de gemeente? “Nee, het is geen bezuiniging, maar met hetzelfde belastinggeld bereiken we wel meer effect.”

Hoe ziet dat er in de praktijk uit? Door verenigingen verantwoordelijk te maken voor de exploitatie van sportaccommodaties, zullen ze op een andere manier naar het gebruik gaan kijken. Sluiting op feestdagen, beperkte openstelling in ochtenduren? Die is gek, juist dan is er geld te verdienen! Jansen: “Verenigingen die zelf op de winkel pas-

sen, zullen intensiever gebruikmaken van de ruimten, maar ook veel eerder samenwerking met andere verenigingen zoeken. Bijvoorbeeld door samen kosten te delen: voor energie, schoonmaak en bezetting van de kantine. De creativiteit om slimmer met geld om te gaan wordt op alle fronten gestimuleerd.”

Stille uren

Omdat het nadrukkelijker eigenbelang wordt, zullen sportverenigingen lonken naar partijen die de ‘stille uren’ van de sportaccommodatie willen gebruiken. Scholen bijvoorbeeld, of doelgroepen voor wie de hal zo dichtbij in de wijk aantrekkelijk is.

De gemeente Utrecht blijft voorsnog wel eigenaar van de pilotaccommodatie: Sporthal Lunetten. Sowieso zal het grootonderhoud een gemeentelijke verantwoordelijkheid blijven. Om de startpositie voor de nieuwe ‘eigenaren’ aantrekkelijk te maken, werden wel nog snel de tribune verplaatst, een nieuwe vloer gelegd en de baskets verplaatst. De verenigingen gaven de kantine en de entree een likje verf. Op kosten van de gemeente, die de nieuwe eigenaren een frisse start gunt.

“Goedkoper wordt het uiteindelijk wel voor de verenigingen”, voorspelt Jansen. “Onze beheerkosten bedroegen ruim vijftig pro-

cent van de totale exploitatiekosten, dat kunnen de basketbalverenigingen ongetwijfeld slimmer.”

Polderen

En wat vinden de Cangeroes en Amazone er zelf van? Stonden zij meteen te juichen, was het aantrekkelijk om zo veel verantwoordelijkheid te nemen? Jansen nuanceert. “We zijn er anderhalf jaar mee bezig geweest, zo’n verandering vraagt een hoop gepolder. Je legt zelfbeheer ook niet zomaar op, er moet wel draagvlak zijn bij verenigingen. Niet alleen bij de basketbalverenigingen, maar ook bij de clubs in de buurt die gebruikmaken van zo’n accommodatie.”

Nieuwe kansen, sportief en maatschappelijk

Arthur Vankan zit in het bestuur van de Stichting Sporthal Lunetten. Met aan aantal fanatieke vrijwilligers is hij nauw betrokken bij de transitie naar zelfbeheer. Geruime tijd onderzochten de twee verenigingen de mogelijkheden om onder zelfregie een

Sporthal Lunetten

- sinds 1 september 2016 in eigen beheer van de Cangeroes en Amazone, twee basketbalverenigingen;
- ook de basketballers van BCU sporten er;
- de sporthal wordt tevens gebruikt voor volleybal, badminton, voetbal, floorball en goalball (voor visueel gehandicapten);
- onderdeel van de accommodatie is een dojo voor zowel judo als kickboksen;
- voor een eerlijke verdeling van gebruikerstijd worden jaarlijks – aan het begin van het nieuwe sportseizoen – door de gemeente afspraken gemaakt met de gebruikers.

Op meer plekken in Utrecht wordt al slimmer gebruik van sportruimte gemaakt. Zo is de exploitatie van zwembad De Krommerijn in eigen beheer gegeven. Tegenwoordig wordt er in samenwerking met de Universiteit en Hogeschool Utrecht een hogere bezetting dan ooit behaald. Ook dankzij recreanten die, nu het bad een pasjessysteem hanteert waarmee zij op veel meer uren in het bad terechtkunnen, fijner en veiliger zwemmen.

De pilot in Utrecht wordt door veel gemeenten gevolgd. Resultaten worden tussentijds gemeten. Voorlopig per kwartaal, vanaf volgend jaar tot 2019 jaarlijks. Er wordt daarbij gekeken naar bedrijfstechnische onderdelen als onderhoud, hygiëne en bezetting. Maar uiteraard ook naar de maatschappelijke opbrengst voor de sport zelf, onderwijs, de buurt en de gebruikers van de ruimte.

accommodatie te leiden en een geschikte locatie te vinden. De wensen van de gemeente en de sportnota die daar uiteindelijk uit voortkwam sloten goed aan op dat proces.

Tijd kostte het de kartrekkers wel, vooral de afgelopen maanden. Maar daarover klagen? Welnee. Vankan ziet vooral de voordelen die de nieuwe situatie met zich meebrengt. “We hebben autonomie gekregen. Het ondernemerschap dat de gemeente bij ons heeft neergelegd voeren we zelf ook door. Zelfbeheer betekent ook nieuwe kan-

sen. Onze rol verandert, zowel sportief als maatschappelijk.”

Meer vrijwilligers dan verwacht

Opvallend is dat aan vrijwilligers om klussen te klaren op het gebied van onderhoud, inkoop en beheer vooralsnog geen gebrek is. Sterker nog: er hebben zich veel meer mensen gemeld dan de stichting vooraf voorzien had. “Zelfs mensen die niet verbonden zijn aan een van de clubs.” Op zaterdag en zondag zijn de bardiensten een vast onderdeel van de verenigingstaken

geworden voor de basketbalverenigingen. De stichting voert daar de regie op. Op doorweekse avonden wordt grotendeels op vrijwilligers gedraaid.

Kleine onderhoudsklusjes worden onder andere door een gepensioneerde schoonvader van één van de bestuursleden verricht. Voor niets, de man haalt er veel voldoening uit. Voor het grotere werk worden binnen de clubs afspraken gemaakt, of wordt buiten

vrijwilligsters heeft het idee uitgewerkt om *open courts* te organiseren, een soort instuif voor basketbal, waarbij je voor drie euro per twee uur kunt kennismaken met de sport. Voor sporters die al basketballen is het een gelegenheid om buiten hun vaste trainingsuren meer te spelen.”

Samenwerken

Tussen de verenigingen ‘in huis’ komen initiatieven nu al makkelijker tot stand, ziet Vankan. “Samenwerking wordt hechter als verantwoordelijkheid wordt gedeeld. Het is onze wens om ook buiten basketbal samenwerking tot stand te brengen met gebruikers van de accommodatie. En daarbuiten. Met Gehandicaptensport Nederland verkennen we de mogelijkheid om samen een programma met clinics aan bedrijven te starten.”

Bedrijfsmatige aansturing prikkelt bovendien positief. Er wordt door de verenigingen beter nagedacht over manieren om ook doelgroepen die niet actief zijn met aangepast aanbod te verrassen. Op maatschappelijk terrein leidt zelfbestuur eveneens sneller tot initiatief. Binnenkort start een Syrische vluchteling met een baantje achter de bar in de sporthal.

“Iedereen vindt het leuk onderdeel van ons verhaal te zijn. Zelfbeheer creëert betrokkenheid”

de deur gekeken. Zo kregen leerlingen van het ROC Midden Nederland een mooie leerwerkplek aangeboden. Zij hielpen mee met de realisatie van nieuwe tribunes. Vankan: “Iedereen vindt het leuk onderdeel van ons verhaal te zijn. Zelfbeheer creëert betrokkenheid, het is fijn om hierbij te horen.” Zelfbeheer resulteert, merkt de stichting, in creativiteit en initiatief. “Een van onze

De vereniging als bedrijf

Financiële risico’s die de nieuwe situatie met zich meebrengt worden volgens Vankan door zowel de stichting als de gemeente Utrecht onderkend. “Natuurlijk brengt een nieuwe situatie onduidelikheden met zich mee. Daarvoor is het ook een pilot. Het is niet voor niets dat we het hele traject begonnen zijn met een stevig bedrijfsplan. Daarin zitten ook aannames, daar kun je niet omheen.”

De praktijk moet bewijzen hoe het werkt met vrijwilligers. Van hen wordt serieus meer verwacht dan in een situatie waarbij de gemeente eindverantwoordelijk is voor het totaal. Vankan: “Het vraagt energie, mensen die er écht voor gaan. Daar moet je niet te licht over denken. Met name de startperiode vraagt veel. Maar het is het waard, vinden we. Ondernemerschap in sport maakt dat je winst kunt boeken. En die opbrengst kan weer in mooie nieuwe initiatieven worden gestoken. Wij verwachten daar veel van, we denken dat we dat goed kunnen. Beter zelfs dan de gemeente. De organisatie van sportevenementen behoort niet tot de corebusiness van gemeenten, daarin zijn clubs veel beter.”

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op www.sportengemeenten.nl kunt u de volgende documenten downloaden:

‘Universiteit Utrecht (2014). Doe democratie op zoek naar een nieuwe balans’
bij *Sport en Beweegbeleid*

‘Vereniging Sport en Gemeenten (2015). Utrecht strijd tegen pieken en dalen’
bij *Sport en Accommodaties*

‘MINBZK (2013). Regel die burgerinitiatieven’
bij *Sport en Accommodaties*